

Література:

1. Прус Ю. О. Аналіз економічної ефективності діяльності мисливських господарств України / Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного. – 2025. – № 2 (55).

2. Користувачі мисливських угідь Рівненської та Волинської областей: офіційні дані станом на 2025 рік [Електронний ресурс] / Північно-Західне міжрегіональне управління лісового та мисливського господарства. – Режим доступу: https://nw.forest.gov.ua/?page_id=64547

Наукові керівники:

Калиновський Назар Володимирович канд. с.-г. наук, ст. викладач, кафедри лісового та садово-паркового господарства,

Жуковський Олег Валерійович старший науковий співробітник, канд. с.-г. наук, доцент кафедри лісового та садово-паркового господарства, Поліський національний університет», Україна

Левченко Валерій Борисович

к. с.-г. н., доцент, доцент кафедри лісового господарства та агротехнологій

Трофименко Петро Іванович

д. с.-г. наук, доцент, професор кафедри лісового господарства та агротехнологій

Котляревська Уляна Миколаївна

к. с.-г. н., викладач кафедри лісового господарства та агротехнологій

***Сергєєва Дар'я Федорівна**

*здобувач освітнього ступеня «Бакалавр»
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*

Романюк Алла Андріївна

*викладач вищої категорії, викладач-методист
Житомирський агротехнічний фаховий коледж*

****Ткаченко Марина Володимирівна**

*здобувач наукового ступеня доктор філософії
НУБіП України*

ВПЛИВ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН НА СОСНОВІ ДЕРЕВСОТАНИ ТА ПІРОГЕНЕЗ В УМОВАХ ПОЛІСЬКОГО ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА

Постановка проблеми. В лісорослинних умовах Житомирської області соснові деревостани є домінуючими [1]. Їх масова частка в лісовому фонді складає 62,3% [2]. На сьогоднішній день всі вони перебувають під загрозою масового всихання через втрату стійкості до впливу несприятливих погодно-кліматичних, лісопатологічних, пірогенних, а після повномасштабного вторгнення РФ на територію України, - й військових факторів. Зазначимо, що внаслідок потепління клімату, збільшення кількості бездощових днів у літній період в умовах Поліського природного заповідника, де проводились дослідження, спостерігається поширення вершинного, шестиzubчатого короїда, збудників кореневої та соснової губки, лісовий пірогенез [3, 4]. Особливої шкоди природно-заповідному фонду завдали лісові пожежі 2002, 2016, 2020 років, які знищили лише в умовах Житомирщини, близько 764,3 га. лісів [4]. Всі вище перераховані фактори викликані не лише впливом антропогену, але і погодно- кліматичними змінами, війною з країною-агресором. Тому, на сьогоднішній день актуальним для науковців-лісівників є вивчення комплексного впливу факторів впливу змін клімату на соснові деревостани, розробка та практична рекомендація виробництву заходів що до обмеження виникнення та поширення патологій, лісових пожеж як в лісових екосистемах зони Центрального Полісся України, так і об'єктах природно-заповідного фонду.

Об'єктами досліджень є тимчасові та постійні пробні площі, що закладено у 2016-2019 роках, в умовах соснових деревостанів Центрального міжрегіонального управління лісового та мисливського господарства, Філії «Столичний офіс» ДП «Ліси України», а також в умовах Перганського, Копищанського, Селезівського природоохоронних науково-дослідних відділень (ПНДВ) Поліського природного заповідника. Закладку пробних площ, визначення лісотаксаційних показників деревостанів проводили відповідно до прийнятих у лісівній практиці методик [6]. Таксаційні показники деревостанів визначали шляхом аналізу таксаційної бази «Лісовий фонд України. Оцінку життєвого стану дерев проводили за методикою Краснова В. П. [3]. Під час проведення дендроіндикаційних досліджень, використано порівняльно-екологічні, таксаційні, дендрохронологічні та статистичні методи [4].

При проведенні досліджень по вивченню впливу погоднокліматичних факторів на пірогенез соснових деревостанів, використовувалась методика моніторингу впливу пожеж FIREMON (США) [5]. Отримані дані були статистично опрацьовані з використанням засобів пакету статистичних аналізів електронних таблиць Microsoft Excel.

Викладення основного матеріалу. Результатми досліджень встановлено, що оцінка кореляційного зв'язку дендрохронологій за 95 років з середнорічною температурою повітря, кількістю опадів травня-червня, впливом лісових пожеж 2020 року в лісорослинних умовах А₁₋₂ Перганського ПНДВ Поліського природного заповідника мають тісні зв'язки ($r=\pm 0,93$) з метеомінімумами зони Центрального Полісся. Визначено тісні кореляційні зв'язки ($r=\pm 0,83$) дендроіндикації сосни звичайної, що росте в лісорослинних умовах А₁₋₂ Копищанське ПНДВ, з температурою та опадами травня-червня (рис. 1, 2).

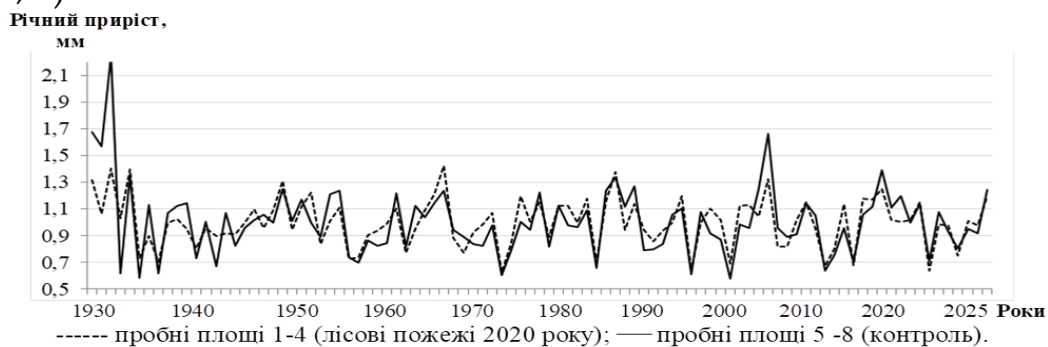

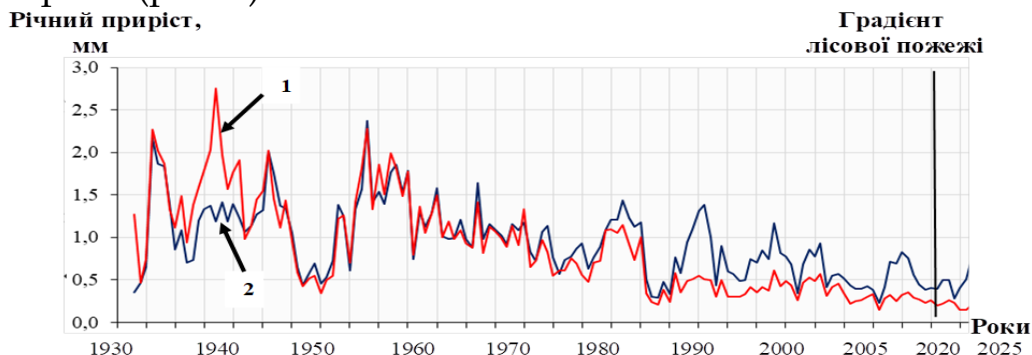
Рис. 1 Дендроіндексація впливу опадів травня-червня та лісових пожеж 2020 року на приріст сосни звичайної в умовах Перганського ПНДВ

Рис. 2 Дендроіндексація впливу опадів травня-червня та лісових пожеж 2020 року на приріст сосни звичайної в умовах Копищанського ПНДВ

Динаміка річного приросту сосни звичайної на пробних площах, що зазнали впливу лісової пожежі 2020 року, з динамікою приросту на

не ушкоджених пожежею пробних площах (контроль) в умовах Копищанського ПНДВ показало, що деревостан, з ознаками впливу лісової пожежі 2020 року, погіршив річний приріст за період з 2021 по 2025 роки (рис. 3).

1 - контрольні пробні площі; 2 - пірогенно-пошкоджені пробні площі

Рис. 3. Дендроіндикація впливу лісової пожежі 2020 року на приріст сосни звичайної в умовах 48 кварталу 19 виділу Копищанського ПНДВ

Ми встановили, що на ділянках лісових пожеж 2020 року фіксується період з 2021 по 2025 рр., коли суттєво знижується значення річного приросту, а в деяких випадках, він повністю відсутній.

Висновки. Дослідженнями встановлено, що сосна звичайна в умовах Перганського, Копищанського ПНДВ Поліського природного заповідника втрачає стійкість до патологічного впливу збудників хвороб та шкідників лісу через реакцію радіального приросту на погодно-кліматичні зміни. Пірогенез 2020 року зупиняє резистентність та приріст сосни звичайної.

Література:

1. Гойчук А. Ф. Лісова фітопатологія у визначеннях, рисунках, схемах: навч. посіб. Вид. 2-е, переробл. і допов. Житомир, 2010. 186 с.
2. Гойчук А. Ф., Решетник Л. Л. Довідник-визначник базидіоми головних дереворуйнівних грибів: навч. посіб. Житомир, 2011. 148 с.
3. Краснов В. П. Довідник із захисту лісу: довідник. Київ, 2012. 528 с.
4. Levchenko V. B., Shulga I. V., Fuchilo Y. D., Romanyuk A. A., Trofimenko P. I., Hornovska S. V., Karpovych M. S., Belska O. V. Dendrobotanical indication of the Forest pathological impact of pathogens of Root sponge, Pine sponge, postpirogenesis from the effects of Forest Fires on the

radial growth of Scots Pine in the conditions of the Polissky nature reserve. *Innovative Solutions In Modern Science*. Vol. 68, №4. 2025. P. 1-38.

5. FIREMON Database User Manual. 56 p. URL: http://frames.nbi.gov/documents/projects/firemon/FMDBv4_Method.pdf.

6. Ходаков В. Є., Жарикова М. В. Лісові пожежі. Методи дослідження: навч. посіб. Херсон, 2011. 470 с.

***Науковий керівник: кандидат с.-г. наук, доцент, **Левченко В. Б**
доцент кафедри лісового господарства та агротехнологій.
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка

Румянцев Максим Григорович

*Український науково-дослідний інститут
лісового господарства
та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького,
канд. с.-г. наук, ст. досл.,
завідувач відділу лісовідновлення та захисного
лісорозведення*

ПОКАЗНИКИ РОСТУ ШТУЧНИХ ДУБОВИХ МОЛОДНЯКІВ, СТВОРЕНИХ РІЗНИМИ МЕТОДАМИ ТА ВИДАМИ САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ В ПІВДЕННО-СХІДНІЙ ЧАСТИНІ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Метод створення лісових культур дуба звичайного (*Quercus robur* L.), вид садивного матеріалу та його якість мають визначальний вплив на продуктивність, а також стан і стійкість майбутніх лісів. Нині як серед українських, так і зарубіжних дослідників, немає єдиної думки щодо способів створення штучних дубових насаджень та виду садивного матеріалу. Одні науковці віддають перевагу висіванню жолудів, як простому, недорогому і що найбільше відповідає природі лісу способу, а інші – садінню сіянців із відкритою (ВКС) або закритою (ЗКС) кореневою системою [3].